

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

22. Політичні еліти та політичне лідерство

Роман Усач, Олександр Пилипенко

Національний університет харчових технологій

Спроби осмислення багатогранності проблеми лідерства (lider - від англ. - провідник) сягають давнини й впродовж сторіч не припиняються. Історія дослідження політичного лідерства - є приклад різноманітності підходів і відсутності загальноприйнятої базової теорії. Політику, її завдання і цілі розрізняються на різних рівнях політичної діяльності, тому існують і різні лідери. В малій групі (це може бути еліта верхніх рівнів влади або іншого керівництва) роль лідера містить в собі здатність згуртувати людей та направити їх діяльність. Від лідера вимагається тісне особисте спілкування з близьким оточенням.

Обов'язкова умова лідерства - володіння владою в конкретних формальних чи неформальних організаціях різних рівнів і масштабу - від держави і навіть групи держав до урядових установ, суспільних груп, рухів, партій. Політичний лідер - це особа, інтеграційні, новаторські, критично зорієнтовані, здібності якої спрямовані на створення і реалізацію програми (концепції) розв'язання соціальних проблем і завдань суспільного розвитку. В політології, починаючи з М. Вебера, політичних лідерів поділяли на три типи: традиційних, легальних й харизматичних, в залежності від того, на чому базувались їх претензії на владу (авторитет).

Якщо взяти за критерій стиль діяльності лідера, то можна виділити: авторитарний стиль, для якого характерні жорстокість мислення лідера, ігнорування інформації й аргументів, одноособовий вибір напрямів і цілей діяльності. Демократичний стиль відзначають гнучкість мислення, схильність до отримання максимально повної інформації, лідер бере участь в обговоренні проблем нарівні з усіма, цілі і напрями

діяльності обираються, виходячи з точки зору, яка перемагає. Популістський тип (від лат. *populus* - народ, боротьба за інтереси народу) відзначається прагненням "показушності" при виконанні ролі виразника інтересів своїх прихильників. Для досягнення влади він заграє з народом, проголошуючи пріоритет волі народу над політичними рішеннями, висловлюючи недовіру політикам.

Професійний тип лідера дослідники оцінюють найбільш високо. Це лідер, згідно з термінологією американського дослідника Д. Белла, технотронного, або постіндустріального, суспільства. Він - глобальний стратег, має комп'ютерну грамотність, і іноді використовує харизматичні якості для того, щоб привабливо викласти свої ідеї й плани, переконати громадян в їх перевагах, залучити до їх здійснення. Максимально завищена оцінка функцій і ролі політичного лідера в історії - сутність культу особи. Це закономірне слідство і одна з передумов тоталітарного політичного режиму, хоч має місце і в авторитарних, а частково і в демократичних державах. Особа може увійти в історію як сатрап, деспот, тиран. Влада в кожній країні, незалежно від політичного режиму, здійснюється визначеною групою людей - елітою. Елітисти (вчені, що вивчають проблему еліти) стверджують, що ще з стародавніх часів людство було розділено на дві нерівні частини - правлячу групу і маси. Згідно з елітаристським підходом, суспільством керує еліта, яка об'єднує тих, хто стоїть у владі, насамперед, у політичній, економічній, військовій царинах. Члени цих еліт об'єднані єдиними інтересами, згуртовані. Ця єдність, у свою чергу, має коріння в однаковому соціальному походженні, високому рівні освіти, матеріальній забезпеченості.

У формуванні політичної еліти велике значення мають системи її рекрутування. Розрізняють дві системи рекрутування еліт: система гільдій та антрепренерська система (підприємницька). В чистому вигляді вони зустрічаються рідко. Антрепренерська більш характерна для демократичних держав, система гільдій - для авторитарних, хоч її елементи застосовуються і в демократичних країнах, особливо в економіці і державно-адміністративній сфері.

Таким чином, виховання еліти - важлива суспільна задача. Навчання господарському управлінню (менеджменту) утворює умови для підготовки людей, які здатні зайняти в державі високі політичні посади. Це передача знань, досвіду аналізувати ситуації, розвиток управлінських навичок, виховання відповідальності, навчання різноманітним стилям управління.

Література

1. *Лазоренко О.В., Лазаренко О.О.* Теорія політології. – К.: Наука, 1996.
2. *Мальцев В.А.* Основи політології. – М.: Мысль, 1997.
3. *Михельс Р.* Рабочие вожди пролетарського походження. // Диалог, 1990. – №8.
4. *Бибик В.* Еліта, елітарність, лідерство. // Віче, 1993., липень.
5. *Блондель Ж.* Политическое лидерство. – М.: Мысль, 1992.
6. *Скуратовский В.* Историческая ритмика украинской элиты. // Политическая мысль, 1994. – №3.
7. *Федоров А.* Нарциссизм посткоммунистической украинской элиты. // Политическая мысль, 1994 – №3.
8. *Бекешкина И.* Есть ли в Украине общенациональные лидеры? // Политическая мысль, 1994. – №3.